

Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana

PALMA.—JANER DE 1915

SUMARI

I. Dues cartes sobre doctrina luliana: I. Epistola D. Ivonis Salzinger R. P. Frati Michæli Fornes Lulli Cathedralico sub dat. Moguntia 28 maji 1725. II. Carta de Fr. Pere Pont resident a Maguncia, deixeble den Salzinger, per D. Estanislau Aguiló.

II. D. Joseph Maria Quadrado com apologista de la Fe Católica (continuació), per D. Antoni M. Alcover, Canonge.

III. Notes tretes del Registre de Lletres Comunes de la Curia de la Governació de l'any 1388, per D. Estanislau K. Aguiló.

IV. Publicacions rebudes.

DUES CARTES SOBRE DOCTRINA LULIANA (1)

I. *Epistola D. Ivonis Salzinger R. P. Frati Michæli Fornes Lulli Cathedralico sub dat. Moguntia 28 maji 1725.*

Admodum R.^{de} Religiose ac Clarissime Pater:

Quæ de impressione operum lulianorum Admodum R.^{da} P.^s sua rescire cupit, ex sequentibus intelliget. 1.º—4.^m tomum esse absolutum excepta sola præfatione, quo recepto sua Admod. R.^{da} P.^s videbit propriis oculis et experimento probabit me verum nuper suripsisse de *Arte mirabili Significandi et Memorandi* quod

(1) Aquestes dues cartes havia copiades per enviar al fervent lulista alemany Dr. Adam Gottron, com a materials per l'estudi que preparava sobre n' Ivo Salzinger y la seua edició magna de les Obres del nostre Doctor Illuminat. La guerra soptada que a'n aquell país esclatà y la falta de noticies personals del bon amic no m' han permés cumplir d' un modo directe el meu propòsit y per axó ho fas ara per medi d'aquest BOLLETÍ, pensant que si Deu lo guarda de perill, com li suplich, y qualche die pot tornar empendre ab pau y sosech els seus treballs aqui les trobarà si li serveixen.

per gratiam Dei et artem illuminati D.^{ris} ex parte luci exponendum duxi; dico ex parte, quia aliqua illius Artis Significandi arcana omnibus passim communia reddere nefas duco, de iis tantum quos experiar operi præ cæteris facturos, inter quos utique Ad.^m R.^{da} P.^s sua primas tenebit.

Vt autem denominatis arcanis plura alia, quæ in precedentibus litteris non scripsi, in antecessum prægustare valeat Ad.^m R.^{da} P.^s sua dicam quæ sint, et qua ratione fiant, ut sponcioni meæ non solum majorem fidem dare, sed ipsam rem oculis intellectus assequi possit. Sciat igitur Ad.^m R.^{da} P.^s vestra hanc Artem Significandi esse primum ex septem instrumentis universalibus sciendi, ab Ill.^{to} D.^{re} in 4.º Lib. Contemplationis, Arbore 3.º plantatum, quod instrumentum in libello nuper misso *Præcursoris* digito tantum insinuat, nunc integro libello ampliori volumine expono. Ejus partes erunt duæ.

Quarum 1.^a erit Grammatica naturalis, vel Ars Significandi naturalis, mediante qua quivis poterit incipiendo ab universalibus principiis naturalibus, realibus eorumque significatione ad ultima individua principiata, eorumque significationem devenire per realem naturalem & necessarium nexum principiorum cum principiatis, et e converso, ita ut de genere ad genus, de specie ad speciem, de individuo ad individuum pateat perpetuus significationum progressus; quod artificium est adeo excellens ut dici non possit. Exemplo rem facio paulo lucidiorem.

In 2.º tomo operis luliani est liber Ill.^{ti} D.^{ris} cui titulum dedi *Mirandarum Demonstratio-*
num; totus hic liber est partus dictæ Artis Significandi, quæ consistit in hoc: ut dato quo-

vis assumpto termino, vel individuo, inveniantur innumeræ significationes necessariæ reales de alio quovis termino vel individuo, quarumvis dicta duo individua videantur toto (ut aiunt) cœlo ab invicem distare, mediantibus quibus significationibus ab hac Grammatica naturali petitis, fiat postea motus intellectualis ad Logicam naturalem, eliciendo ex datis significationibus demonstrationes, quibus demonstrationibus multiplicatis ad libitum artificis perveniatur a principio Grammaticæ per medium Logicæ ad finem Rethoricæ videlicet ad persuasionem.

Fundamentum tanti arcani nunc pandam, quod non est aliud nisi *conditio* derivata ex 2.^a figura T. Artis Generalis, quæ est hæc: «Differentia est major in concordantia quam in contrarietate», quæ conditio est facile demonstrabilis ex diffinitione principiorum ex quibus est facta, pro ut nos docet Dr Ill.^s: unde cum singula individua quantumcumque inter se differant, necessario debent habere aliquam concordantiam mediante qua connectantur, illa concordantia erit desideratum medium per quod unum extremum significabit alterum extremum: est autem illa concordantia semper aliquod principium universale ex arte petitum. Sit nunc exemplum lib. 4. Mirandarum Demonstrationum, tom. 2.º cap. 47: Assumit D.^r illius terminum *Prædicationis* ad demonstrandum terminum *Incarnationis*. Quantum inter se distent hæc duo particularia vel individua nemo non videt; differunt ergo, sed per quid concordant?

Dico per terminum *Majoritas*, quæ est universale principium Artis ex figura T. extractum, et hic terminus est centrum totius dicti 4. libri, ut patet ex figura dicto libro præfixa. Idem observandum in antecedentibus 2 & 3 lib., nam 2. libro præest terminus *Æternitatis* per singula capita, et 3. lib. terminus *Operis* vel *Operationis* per singula capita, quod plane stupendum est, divum Il.^m D.^m adeo firmum potuisse stare in uno centro per integrum librum, reducendo omnia capita demonstrationum ad unum principium; quod certe nostris D.^bus modernis non dicam non est possibile sed ne quidem credibile. Huic termino particulari manum præbent aliis suis locis ex figura T., videlicet: *Differentia Concordantia, Deus, Creatura*; item ex figura A. *Bonitas, Potestas* &c. Legat quæso Ad.^m sua R.^{da} P.^s hoc caput 4, si adhuc. tom. 2. penes se habet, & videbit an Ars Significandi & Demonstrandi in illo relucent.

Libenter excurrerem in integram anatomiam dicti capitis nisi litteræ nimis excrescerent. Sicut Dr Ill.^s ex termino *prædicationis* elicit significationem *incarnationis*, sic mihi non esset difficili ex eodem termino *prædicationis* aliud quodcumque particulare theologicum vel philosophicum eruere per quamplurimas significationes & demonstrationes, quod artificium est illud in supradicta Arte Significandi revelatum. Per illud enim vir sapiens quamlibet creaturam visui occurrentem potest extemplo comparare ad quamlibet aliam, vel sibi ex professo propositam vel ad libitum acceptam, cernendo in prima naturales significationes innumeras ultimæ.

2.^a pars hujus Artis Significandi continet Grammaticam artificialem, quæ iterum duo simul & et semel præstat. Dat enim modum quo quilibet, etiam linguæ latinæ ignarus, in præfata lingua conceptum suum infinitis modis exprimere facile et expedite possit alteri in scripto. 2.º demonstrat modum convertendi quamlibet linguam in quamlibet, hoc est, ostendit quomodo quivis vel unius tantum ignarus, v. g. Germanicæ, cum quavis natione, vel in sua propria, vel in lingua illius nationis, cum alia correspondere, vel in illa lingua integra volumina scribere valeat, & hoc artificium non tantum est possibile sed adeo facile, ut quando illud suo tempore viderit sua Ad.^m R. P. non difficulter unius uel alterius die applicatione se taliter perficiet, ut mecum in lingua germanica, gallica, italica, vel alia quavis correspondere queat.

Tertio docet modum quo quivis per eandem litteram, & et per verba in una lingua sonita, possit cum pluribus hominibus diversarum nationum conferre de quavis materia, & hoc dupliciter, uno modo v. gr. verbum latinum retineat significationem suam in singulis aliis linguis, altero modo ut in singulis aliis linguis mutet significationem, ita ut quævis natio ex uno uniuersali verbo in latino posito eruat verbum particulare in sua lingua, & hoc iterum dupliciter, vel taliter ut etiam significationes particulares aliarum linguarum possit percipere, vel suæ linguæ tantum, pro ut placuerit artifici cum illo correspondenti. Est autem hic modus scribendi criptographicus adeo secretus ut nulla humana potentia secretum possit depræhendi, imo nec suspicari est possibile sub dicta littera aliquod secretum latere, cum verba in latino posita habeant claram significationem & apper-

tant, & singula verba latina sub se tegant duo, tria, quatuor, quinque vel decem, si placeat verba aliarum linguarum, vel ipsius linguæ latinæ, quorum verborum nec minimum apparet vestigium.

4.º etiam e converso ostendit quomodo literæ hoc artificio scriptæ debeant intelligi & interpretari in qualibet lingua.

Altera pars hujus Grammaticæ artificialis tradit artem & modum acquirendi certo & infallibiliter & faciliter omnes scientias, & hoc tali ordine: nam 1.º tradit significationes principiorum generalium, specialium & individualium Artis Ill.ⁱ D.^{ris} in omnibus operibus illius contentorum, cum suis diffinitionibus, inflexione nominum, & conjugatione verborum, in tabulas generales, reductas per ordinem in omnibus linguis occidentalibus, ita quidem ut ex una parte sit ordinatio principiorum secundum Grammaticam, ex alia parte sit ordinatio principiorum secundum Philosophiam & Artem generalem; 2.º ponit significationes conditionum generalium, specialium & individualium elicitas ex principiis; et simul continet in sequenti ultima parte syntaxim, hoc est modum artificialem jungendi terminos apte et debite in quavis lingua; 3.º exhibet significationes demonstrationum generalium specialium deductarum ex prædictis conditionibus, tali artificio ut quavis in quavis materia, sine labore, sed cum magna delectatione, infinitas demonstrationes possit formare, & hoc in quavis lingua. Omnes vero 3. prædicti circuli taliter inter se coherent ut semper fluat 2.^m ex primo et e converso, & 3.^m ex 2.º et e converso; sic pariter significationes principiorum specialium ex generalibus et e converso, & individualium ex specialibus et e converso. Idem intelligendum de conditionibus et demonstrationibus. Hinc apparet quam divinus sit usus trinitatis in creatura ter in se ductæ.

Inventum est autem hoc arcanissimum artificio per gratiam Dei et Beatissimæ Virginis et Ill.ⁱ D.^{is} mirabilem doctrinam, eo fine ut divina hæc ars et scientia in salutem totius mundi a Deo Ill.^o D.^{ri} data, per hoc inventum facilius propagari possit per totum orbem, præsertim inter infideles, ponendo illud in linguas orientales, sicut ego posui in linguas occidentales, quod suo tempore Deo gratia continuante et amatoribus operam ferentibus, cum meis excondiscipulis libenter executioni dabo.

Restarent adhuc aliqua altiora arcana expli-

canda circa usum hujus Artis viva voce peragendum, sed quia multi præcedentibus vix fidem adstruent, supersedeo sequentibus quousque Ad.^m R. P. sua, an artificium tanto labore paratum omnibus commune reddendum, præsertim cum experiar modernum sæculum esse adeo injurium et pigrum in bonarum artium estimatione & prosecutione, & ne sumptus quidem in emendos libros, ex quibus gratis et fere nullo labore thesaurum sibi indeficientem comparare possint, velint impendere, & utinam non plures essent litterati qui contra suam vocationem conarentur omnibus modis artem D. N. D.^{ris} omnibus exossam reddere, quales (illos Deus convertat) quotidie sic sufferre cogor.

Finiam hanc materiam subdendo aliquid de Arte Rememorativa, quæ quamvis habeat suum locum particularem in tom. 4., scilicet ante Artem Inventivam, attamen Artem Significandi, de qua tanta promisi, taliter ordinavi ad majorem illius perfectionem, ut non minus fungi possit officio Artis Memorandi, & hoc eo fine ut candidati hujus Artis Significandi reddantur habiliores ad practicam modico tempore, tam in scripto quam viva voce exercenda.

Dignetur itaque Ad.^m R. P. sua inspicere subjectum schema, quæ est unica tantum tabella ex figura A. formata, inter alias quamplurimas ex dicta Arte Significandi selecta, pertinens ad 2.^m circulum illius, scilicet ad conditiones generales, speciales & individuales, ex illa desumendas, cujus usum sic habeat:

Sciat ergo quod primo serviat memoriæ hoc modo ut quivis ex illa vel unius horæ quadrante possit memoria retinere, & si petatur ex tempore recitare quatuor mille nonaginta sex conditiones, omnes necessariæ, & necessario veræ, (licet ad sensum videantur nullius valoris), singulas differentes ab invicem veritates revelant in omnem scientiam per conditiones speciales & individuales contrahibiles. Ad juvandam ergo memoriam observetur ordo principiorum qui apparet in hac tabella, & incipiendo a prima conditione generali, quæ est hæc: *Bonitas est bona in bonitate*, fiat progressus sic: *Bonitas est bona in magnitudine*, *Bonitas est bona in duratione*, usque ad ultimam in hac serie, quæ est: *Bonitas est bona in patientia*; & sic habebuntur sexdecim conditiones generales; deinde fiat reditus ad Bonitatem, incipiendo secunda serie, in qua erit prima conditio hæc: *Bonitas est magna in bonitate*, 2.^a *Bonitas est magna in magnitudine*, 3.^a *Bonitas est magna in*

duratione, usque ad terminum Patientia, et habebuntur aliæ sexdecim conditiones generales; hac igitur via pergendo per terminum Bonitas absolventur sedecim series conditionum, quorum singulæ constabunt sedecim conditionibus, quarum numerus collective sumptus est sedecies sedecim, hoc est 256; unde si idem fiat per reliquos quindecim terminos usque ad terminum Patientiæ, ut apparet in tabella, in qua omnes actu continentur, prodibit numerus tabellæ subscriptus, qui est sedecies ducentæ quinquaginta sex, quas omnes utique quivis et memoriæ facile retinere & ex tempore memoriter recitare poterit, si praxim videre appetit.

Nunc monstrandum quomodo hæc generales conditiones specificuntur et multiplicantur in speciales conditiones, quod per signatam tabellam facillime fit ut sequitur: Addatur primæ conditioni generali, scilicet, *Bonitas est bona in bonitate*, primus terminus specificus, qui est *Intellectualis*, et generalis hæc conditio transmutabitur in hanc specialem: *Intellectualis bonitas, est bona in bonitate*. Quid facilius? Quod si hæc specificatio continuatur per omnes sedecim terminos específicos tabelle C. additos singulis conditionibus tabelle B. regulabit numerus conditionum specificarum B. C., qui est 65536, hoc est sexaginta quinque mille quingentæ triginta sex: idem numerus prodibit contrahendo conditiones generales tabelle B. ad terminos speciales tabelle D., qui duo numeri invicem additi, faciendo nimirum conditiones específicas compositas ex conditionibus specificis simplicibus, generabit sequentem numerum compositum conditionum specificarum, centum triginta unum mille septuaginta duas; quod si loco prædictæ additionis adibeatur multiplicatio (realem intelligo, non numerica tantum) ducendo terminos B. in terminos C. D., fiet ultimus numerus possibilis conditionum specificarum ex hac sola tabella & unica figura A. emergentium, hoc est millies mille quadraginta octo mille quingentæ septuaginta sex; qui numerus solus sufficeret ad subministrandam infinitam scientiam volentibus uti hoc tabella. Sed nondum statim finis, debent enim omnes hæc conditiones speciales ulterius contrahi ad individua generalia sub littera E. posita, & per illa ad quælibet individua implicita specialia in dictis generalibus, quod si fiat, ut facillime fieri potest, generabitur tanta multitudo conditionum individualium quod nullus computus poterit comprehendere.

Secunda hujus tabellæ utilitas, ultra memoriam localem, est in extrahendis conditionibus specificis & individualibus ex generalibus, ad hoc, ut ex illis postea in tertio circulo fiant demonstrationes specificæ & individuales; cum enim conditiones generales sint infallibiles, ut pote ex suis principiis per se notis demonstrabiles, et nulla conditio generalis sit contraria suæ conditioni speciali ac individuali, ut D.^{ris} Ill.^s in Arte Inventiva fuse demonstrat, quidquid verificatur de conditione generali etiam verificabitur secundum propositionem de quolibet conditione specifica & individuali ipsi subdita. Quid igitur magis delectabile quam habere infallibile & universale principium a quo per infallibilia et specialia media innumera possit perveniri certo et infallibiliter ad infinitas infallibiles individuales fines? Exemplo rem declarabo.

Queritur *Utrum articuli fidei in hac vita sint demonstrabiles?* Sumatur ex tabella conditionum generalium quævis vel aliqua ad propositum magis apta, quæ sit sequens: *Veritas est amabilis in sapientia*, quæ specificatur per terminos específicos *supernaturalis & naturalis* ex tabellis C. D. desumptos, sonabit sic: *Supernaturalis veritas est amabilis in naturali sapientia*; huic conditione specificatæ ulterius contrahantur duo termini individuales ex E., qui sunt *Dei* et *creaturæ*, & conditio specialis erit individuata, scilicet: *Supernaturalis veritas Dei est amabilis in naturali sapientia creaturæ*, quæ est homo, Hoc facto jam non est difficile formare demonstrationes per legitimos syllogismos, ponendo dictam conditionem per modum majoris propositionis in syllogismo, et inferendo minorem sic: *Sed articuli fidei sunt supernaturalis veritas Dei; ergo etc.* Hic autem primus syllogismus potest infinitis modis demonstrari per conditiones ex hac tabella desumptas, qua quælibet cum qualibet necessario connectitur propter necessarium nexum principiorum uniuersalium, quæ cum inveniuntur etiam necessario in singulis particularibus, etiam quodlibet particulare cum quolibet connectitur mediante sua concordantia, ut supra jam tetigi. Darem libenter specimen demonstrandi nisi plura magis necessaria scribenda restarent; unum tamen adhuc subjiciam in philosophia summi utile, scilicet, quomodo conditiones generales specificantur et individuuntur ad invenienda secreta naturalia in Philosophia et Medicina. Sit ergo hæc conditio: *Virtus est potens in magnitudine*,

vel hæc: *Virtus est perfecta in magnitudine, & individuata dat hanc: Naturalis virtus est potens in magnitudine creaturæ:* hac conditione habita habetur major propositio in sylogismo, cui addatur: *sed naturalis virtus medicinæ est naturalis virtus creaturæ, ergo naturalis virtus medicinæ est potens in magnitudine medicinæ.* Subsumo: «Si nulla datur universalis medicina in qua sit universalis naturalis virtus quæ possit sanare omnes particulares infirmitates, est falsa dicta conditio, scilicet quod *naturalis virtus medicinæ sit potens in magnitudine medicinæ;* sed est impossibile quod dicta conditio sit falsa, ergo etc. Majorem sic probo: Omnis magnitudo potestatis omnium particularium medicinarum comparata ad magnitudinem dictæ uniuersalis medicinæ (si talis est) est parua potius quam magna, quia non potest curare nisi unam particularem infirmitatem, et uniuersalis medicina potest omnes particulares infirmitates, quæ potestas est utique maior incomparabiliter in magnitudine; si vero talis uniuersalis medicina non est, manifeste falsa est, ut ad oculum patet, supradicta uniuersalis conditio, & per consequens specifica et generalis, quod est impossibile: ergo datur talis medicina.» Quod magis confirmatur ex sequentibus duabus conditionibus inter se comparatis: «Particularis virtus medicinæ est potens in magnitudine, sed uniuersalis virtus medicinæ est magis potens in magnitudine.» Si quis porro negabit dari uniuersalem naturalem virtutem in medicina, hunc sequentibus licet convincere: «Supernaturalis virtus Dei est potens in magnitudine, sed supernaturalis virtus Dei est uniuersalis virtus, ergo uniuersalis virtus Dei est potens in magnitudine.» Unde si daretur aliqua supernaturalis virtus, potens in magnitudine, quæ sit supernaturalis, et nulla datur naturalis virtus potens in magnitudine, quia non potest agere in naturali uniuersali virtute medicinæ, quæ ex supposito non est, et sic solum potest agere in naturali particulari virtute medicinæ, quæ est; et sic supernaturalis virtus Dei est magis potens in parvitate virtutis particularis, quæ est, quam in magnitudine virtutis uniuersalis, quæ non est, Unde si hoc ita est manifeste sequitur quod supernaturalis virtus Dei sit minus potens in magnitudine et magis potens in parvitate, quod est falsum et impossibile et contra datam conditionem.»

Hoc idem argumentum possem confirmare sine ullo fine argumentorum ex eadem tabella

elicitorum si tempus et locus permetterent. Puto autem hæc duo exempla & suffectura et demonstratura usum insignem tam modice tabellæ, quæ si, ut spero, placuerit, multo magis placebit integrum artificium, ex plurimis huiusmodi tabellis confectum et miro ordine contextum. Videbit enim revera Ad.^m R. P. sua quod Il.^s D.^r noster non nisi supernaturali illuminatione potuerit cognoscere hoc admirandum principium, super quod fundatur tota machina artis & scientiæ, contentum in figura A. & T., nempe super unitatem et trinitatem summam Dei, ex qua non modo omnis unitas et trinitas inferior quæ est creatura sumpsit exordium, sed etiam profluxit omnis multitudo divino artificio, numquam satis mirando, et ad quam unitatem et trinitatem summam Dei, omnis virtus, trinitas omnis, imo omnis multitudo creaturæ tamquam ad suum ultimum finem tenent refluere, quem fluxum et refluxum secundum ordinem naturalem et supernaturalem a Deo et natura dispositum, naturalis artifex ex dicta divina arte potest cognoscere, observando eundem ordinem naturalem et supernaturalem, quem sibi in monte huius sublimis scientiæ viderit præmonstratum.

Recordor me in præcedentibus litteris insinuasse quod ad prosecutionem operis lulliani aliquibus adhuc documentis indigere, tum a Patribus conventus Majoricensis vestri, tum ab inclita Universitate vestra petendis, quæ sunt: 1.º Acta Raymundi, non illa RR. PP. Custurerii et Solerii ædita, quæ jam habeo, sed illa quæ ad impetrandum illius canonizationem sunt formata. 2.º ea quibus saltem quantum licet possim probare Ill.^m D.^{em} Ordinis vestri fuisse. 3.º Constitutiones et privilegia Universitatis Lullianæ Majoricis impressa, quæ quondam hic mihi videre contigit, in quarto, apud quondam abbatem, Nicolini nomine, ex patria vestra ad nos accedentem, a quo ejus communicationem impetrare non potui. 4.º Status moderni regiminis et professorarum prædictæ Universitatis, nec non personarum et qualitatum illarum, scilicet quo ordine vel dignitate sunt constitutæ. 5.º Nomina insigniorum professorum Artis Lullianæ, qui a tempore illius in Universitate vestra floruerunt. 6.º Exacta descriptio quæ circa sacras B.ⁱ reliquias apud vos asservatas, earumque asservationem, locum, ornatum, cultum, et venerationem, nec non mirabilia quæ Deus in hæc usque tempora per illius facere dignatur notatu digna. Et ea, et his similia, si quæ sunt, actibus formandis idonea & neces-

saria, quæ memoriæ modo non occurrunt, enixe flagito accelerari quantum possibile est; meditor enim actorum horum plenior et perfectior editionem, quam a supradictis nominatis Patribus fuerint ædita, magno illo, et omnium laborum Lullianorum maxime mirando Magnorum Contemplationum præmittendam, hujus frontispicio præter insignem iconem jam sub manu præstantis calcographi versantis, condecorare cupio titulo toti ordini sacro vestro honorifico, hactenus in tomis antecedentibus omisso: *B. Raymundi Doctoris Illuminati et Martyris Tertii Ordinis S. Francisci.*

Præterea cum totus dictus liber Magnorum Contemplationum, qui duobus prægrandibus tomis constabit, extra seriem aliorum tomorum imprimetur, jam a me in formam nitidam sit redactus, conferendo illud ad diversa exemplaria tam elemosinentia quam latina, ita ut singulis momentis prælo⁽¹⁾ possit subjici, animus mihi esset, si gratia Domini et beneplacitum Ad.^m R. P. suæ, ac etiam favor Universitatis Majoricensis in petito concedendo accesserint, præfatum opus nomine totius corporis prædicte alme Universitatis vestræ dedicare Suæ Sanctitati moderno nostro Summo Pontifici, cum et dignitatis tanti operis, et ipsa materia in illa contenta, nemini magis videatur proportionata quam Summo Capiti, unico in terris Christi Vicario. Poterit igitur si et Rss.^{mo} Patri Diaz, cui humillima mei commendationem exoro, et Ad.^m R. P. suæ vissum fuerit, hæc mea intentio communicari tam RR. PP. conventus vestri Majoricarum, quam Doctoribus & Magistratui Universitatis, venerandis dominis et magistris meis, mittendo copiam harum litterarum Palmæ Majoricarum, ut in spem erecti de auxilio nobis adfuturo ab Ill.^o nostro Doctore cœlitus comparando, illius accelerationem suis studiis et præcibus conentur mecum pro viribus promoveri; quod si fecerint spondeo me suo tempore Ad.^m R. P. suæ talia revelaturum de secretis scientiæ et artis Ill.^{is} D.^{ris}, a quibus supra dicta secreta tantum distant quantum distat centrum terræ a summa superficie cœli.

Ex animo loquor, et vix possum me cohibere a lacrymis, quod etiam ipsimet Professores veritatis tantum donum Dei non solum negligant sed tamquam rem vilem et impossibilem traducant, in propriam suam & multorum innocentium perniciem, qui malo exemplo horum

litteratorum inducti, vel potius reducti, hæc utillissima humano generi dona gratiæ divinæ aspernant et otiosa delitescere compellunt. Jam non miror quare tam in *Discertatione* optimi P. Custurerii, quam in *Astræa rationali* R. P. vestri Barcelo, carissimi mei quondam correspondentis, cujus memoria in benedictione sit, sicut etiam in Actis R. P. Solerii, tam jejuna cernatur commendatio scientiæ lullianæ, quin totius ea intueor quæ Wadingus vester de eadem scientia calamo impolito exaravit. Huic viro indignor, qui his nominatis duobus Patribus Societatis optimam subministravit litturam, qua parietem lutum sine paleis constructum obdurerent. Volo dicere scientiam in suis scholis traditam, et ob infirmum fundamentum ruinæ obnoxium tutarent obtentu, quasi scientia lulliana nullam prærogativam præ cæteris scientiis hactenus in scholiis traditis, imo illam esse labyrinthum, ex quo Dedalus se valeat extricare. Videantur Acta P. Solerii, fol. 64 num. 28. & 29. ubi sic habetur: «Artes Magna et Parva et Inventiva veritatis, admirabiles habent ambages et sinuosos anfractus, per quos nec Dedalo liceat incidere, nec ingeniosissimis aliquando viris etiam filum sufficiat Arrianæ, quin ex itinere vel judicio sepe deficient; paucos vel nullos invenias qui hanc Artem, vel artium omnium secretissimum et mysteriosum, quod fingunt, seminarium, vel ut et alii vocant ludibrium, perfecte assequantur, quod si post immensos labores & fatigati celebri vigiliis, alii se putent assequutos, vellem scire quos tanti laboris hauriunt vel edunt fructus, vel quam singularem præ communi hominum sorte, aut trita gymnasiosum doctrina imbutis viris præferant excellentiam?» Exhiguum sane eloquium scientiæ lullianæ a P. Solerio ex ore Wandingi prolatum, quo palliat animum suum in hanc scientiam minime propensum. Quis quæso si hec legat ignem concipiat ad scholam lullianam frequentandam quam diu hæc glacies ante portas jacet? Profecto mirum mihi videtur potuisse hominem inveniri qui se voluerit commendare Universitati et Ordine vestro, et ausus sit in facie vestra vel ipsa fundamenta ædificii lulliani suffodere.

Eya igitur amantissime Pater, vigeat in Ad.^m R.^a P.^e vestra spiritus triplex Ill.ⁱ Dr.^{is} Patris nostri, qui est currus Israel & auriga ejus, defendat mecum honorem tanti D.^{ris} quem in Ecclesia Dei Spiritus Sanctus pro defensione suæ sponsæ reposuit, nec patiat in cassum

(1) Diu *presto*, induptablement per error de còpia.

elabi ocasionem modo adeo opportunam omnium vestrum votis, vix forsan unquam alias reddituram. Ego me et labores meos denuo commendo clientulæ & sacris singulis Ad.^m R. P. vetræ, qui brevi iterum sperans responsum, permaneo ejusdem.

Admodum Reverendæ Religiosissimæ ac clarissimæ Paternitatis vestræ, humillimus devotus & obligatus servus

Ivo Salsinger, Sacerdos.

TABELLA SEU SCHEMA

GENUS B.			SPECIES C. D.		INDIVIDUA E.	
Bonitas	Bona	Bonitate	Intellectualis	Intellectuali	Dei Creaturæ Operationis	
Magnitudo	Magna	Magnitudine	Sensualis	Sensuali		
Duratio	Durabilis	Duratione	Substantialis	Substantiali		
Potestas	Potens	Potestate	Accidentalis	Accidentali		
Sapientia	Sapiens	Sapientia	Spiritualis	Spirituali		
Voluntas	Amabilis	Voluntate	Corporalis	Corporali		
Virtus	Virtuosa	Virtute	Supernaturalis	Supernaturali		
Veritas (est)	Vera (in)	Veritate	Naturalis	Naturali		
Gloria	Gloriosa	Gloria	Infinita	Infinita		
Perfectio	Perfecta	Perfectione	Finita	Finita		
Justicia	Justa	Justicia	Simplex	Simplici		
Largitas	Larga	Largitate	Composita	Composita		
Misericordia	Misericors	Misericordia	Intensa	Intensa		Ad extra
Humilitas	Humilis	Humilitate	Extensa	Extensa		
Dominatio	Dominans	Dominatione	Universalis	Universali		
Patientia	Patiens	Patientia	Particularis	Particulari		
Conditiones generales. . . .		4096	Conditiones speciales ex B. C. 65536	Conditiones specificæ ex C. D. 65536		Conditiones individuales ex B. C. D. E. in- finitæ.
Conditiones speciales. . . .		31072				
Conditiones específicas . . .		1048576				

De una còpia inclosa a un petit repertori de materia Iuliana, ordenat pel Dr. Gabriel Maura, Catedràtic de la Universitat de Mallorca. (Sigle XVIII.)

II. Carta de Fr. Pere Pont resident a Maguncia, deixeble den Salzinger.

La gracia del Esperit S.^r nos asistesca: amen.

Món jerma en Jesu Christ sempre charissim. Arribats que forem en esta aurea ciutat de Moguncia, que fou als vltims de octubre, vos escrigui participantvos nostre felis arribó, perque iuntament lo participasseu a Sineu y Alcudia, fins que pogues donar millor noticia a tots, lo que executo ara. Gracias al Altissim Deu qui me ha fet la gracia de veure este gran savi, qui vuy per vuy no crech tinga simil en lo mon, o en la terra. Es mes, y mes, y molt mes del que publicava aqui la fama, indicaven las lletres, significan los llibres. Ell en la realitat es vn nou

Salomo de la lley de gracia, qui tant en lo conexament de las cosas naturals com sobrenaturals; es deliciosa admiracio y gustós assombro de quants lo ouen. Desde que lo oig he pensat moltes voltas si a este gran subjecte se li es oculta veritat alguna, per lo menos en tots los Arts y Siencias que nosaltres conexem; puis tant en lo Art general com en qualsevol de las quatre principals sciencias, axi en lo especulatiu com en lo practic, y en tots los 7 Arts liberals, tant artificials com naturals, es tant perfectament consumat, que a qualsevol difficultat, punt o questio de qualsevol art o sciencia se ly propos respon ab tal promptitut, expedicio, fonament y facundia de rahons, com si son gran ingeni no hagues fet altra cosa tota sa vida que

estudiar sobre aquell sol punt individu, sent axí que moltes voltas son difficultats de altri proposadas molt extravegans.

Del Art general, sens ningun genero de reparo, es perfet posseedor, peritissim en saberlo aplicar a las ciencias, arts particulars, y a qualsevol cosa, y per consequent en saber baxar de la general a las particulars, y pujar de las particulars a la general.

De la *Phylosophia* es tant perfet dueño, que no y ha conclusio especulativa en ella que ell no lage provada per la practica; y ab la practica ha confirmat o roborat la theorica, de manera que podem dir es dueño dispotich de la naturalesa.

Per consequent en la *Medicina* es perfetament consumat, axí en lo conexament del temperament del subjecte y malaltia, com en saber fer ell matex las medicinas y aplicarlas; y es ben segur que quant ell las aplica fan son degut efecte, com feu en lo R. P. Prior Dominico de esta ciutat, y en un de nostros companeros esta quaresma, en a qui sens ferli menjar carn, ni apenas ferli fer llit, luego luego ly trague las tercianas, quedant luego perfetament bo.

En la *Theologia* es tan eminent, axí en lo escolastich y expositiu, com en lo moral y mistich, que veurerli desentrañar las questions theologicas mes intrincadas, oirlo expositar un texto, mirarlo discorrer sobre qualsevol punt moral o mistich, y ab tals fonaments, claredat y rahons, que es gustos etxis dels oients.

Proporcionalment podeu discorrer de la sabiduria de este home en los 7. arts liberals, puis estos ly foren la clau, la porta, la escala, per obrir, entrar y pujar a la altura de la gran ciencia que posseex. Lo Mestre de capella de esta ciutat volia anar a Italia per perficionarse en la *Musica*, mudant de concepte posa molt fort empeño porque lo Sr. Compilador ly enseñas la *Musica* lulliana, y ly ha agradat tant que vol tambe apendre lo Art. Te gracia singularissima y gran do de claradat en lo saberse explicar. Te tambe altra gracia y propietat singular, que en sa ma esta llevar molt o donar molt a son dexeble; porque com es tan fecundo en tot, sap respondre a la questio proposada respondent no mes que per la superficie de la cosa, ocultantli lo fondo, ab que, quedant per altra part satisfet lo dexeble, ly tapa els vlls ab lo poc y superficial que ly diu, ocultant ly lo mes y millor.

Nostras escolas fins are han consistit en dos dias la semmana a la tarda. En ella havem lograt la honra de tenir per condexeble lo M. R. P. Ex-Provincial, al present Guardia del convent dels RR. PP. Caputxins de esta ciutat, home de 60 anys, per altra part savi y venerable. Fins ara en las escolas, lo Mestre el Sr. Compilador ha portat un estil molt elevat en las explicacions, per lo present molt superior a la nostra capacitat principiant. Ha donat tambe tot este temps franch albitre als dexebles per argüirli, tanteantlo ad omne quare, a dextris et a sinistris, a tot lo qual ha satisfet molt prompte, molt desembaraçat y molt be: tot esto ha fet a fi de que primerament vessem per la experiencia son saber per formar de ell lo convenient concepte de un Mestre; com y tambe porque vessem ocularment la grandesa de esta ciencia per confirmar nos en la fe y estimacio deguda a ella. Ab que lo que fins ara havem pogut pescar ya del Mestre ya de la *Sciencia* Lulliana es conexas sa excellencia y grandesa, disposar nostras potencias a nous principis y nova ciencia en la intelligencia, y tambe lo veure y conexas clarament que esta ciencia no es difficil ni es per los sols grans ingenis, antes be es per a tots, puis es molt mes facil de lo ques pensa. Porque la clau, la porta y la escala de esta ciencia, com ya tinch dit, es lo Trivio y Quadrivio antiquorum sapientium, ab que aquells grans savis antichs se feren tan grans savis, esto es los 7 Arts liberals, no vulgars o artificials, sino los naturals, la explicacio dels quals hauem de oir favente Deo este estiu. Dit Trivio y Quadrivio seran 7 reglas, las quals juntas ab altres 3 mes, seran 10 reglas, que seran en lo Art Memoratiu, en lo 4.^a tom, ab lo seguent orde: 1.^a Regula. De Proportione et Comparatione; et hæc est Geometria naturalis.—2.^a De Numeratione et Æqualificatione; et hæc est Arithmetica naturalis.—3.^a De Compositione et Resolutione; et hæc est Musicca naturalis.—4.^a De convertione et Circulatione; et hæc est Astronomia naturalis.—5.^a De Qualitate et Significatione; hæc est Grammatica naturalis.—6.^a De Suppositione et Demonstratione; hæc est Logica naturalis.—7.^a De Similitudine et Dissimilitudine; hæc est Rethorica naturalis.—8.^a De Ordine et Ordinatione; hæc ponit ordinem in rebus.—9.^a De Causa.—Et 10.^a ultima, De Natura. Istæ 10 Regulæ sunt totum fundamentum et clavis huius scienciæ. Ponam aliqua exempla, ut aliquialiter videatur usus, una simul cum fa-

cilitate. Et 1.º sit exemplum de Proportione tanquam 1.^a regula.

Supono 1.º quod Proportio est: naturalis et ordinata habitudo unius ad alterum, vel est principium naturale proportionandi: 1.^a definitio exponit suam essenciam; 2.^a suum actum. Supono 2.º quod Proportio utitur comparatione tanquam instrumento. Supono 3.º quod obiectum uel subjectum proportionis est quadruplicis generis, scilicet, 1.um de proportione substantiæ et accidentis, 2.um de proportione quantitatis continuæ et discretæ; 3.um de proportione qualitatis propriæ et appropriatæ; 4.um de proportione numeri paris et imparis. Supono 4.º quod Proportio habet 3 species, scilicet, 1.^a æqualitatis, 2.^a inæqualitatis, 3.^a mixta ex utraque, seu composita ex æqualitate et inæqualitate. 1.^a ex hiis tribus habet 24. comparationes — 2.^a octo — 3.^a sexdecim. 1.^a species ex hiis tribus facit 24. propositionis veras, nec plus nec minus; ultra istas 24. si alia est possibilis, est falsa. — 2.^a species habet 8 propositiones veras, nec plus, nec minus, et sic reliquæ erunt falsæ. — 3.^a species habet 16 propositiones veras, nec plus nec minus, reliquæ sunt falsæ. — Principia figuræ A. nostri Sancti Doctoris dant proportionem puræ æqualitatis: Principia figuræ T. dant proportionem inæqualitatis puræ; et hoc intelligendum est de principiis tam explicitis quam implicitis figuræ A. et T. — Principia autem figuræ A. et T. inter se mixta dant 3.^m speciem proportionis, scilicet mixtæ seu compositæ. His suppositis brevitatis gratia, ponamus vnum exemplum pro omnibus, et sit 2.^æ speciei, scilicet puræ inæqualitatis, quæ solum habet 8 comparationes veras; pro qua accipio 4.^r sequentes terminos, omnes inter se inæquales, v. g. a. intellectus, b. intelligere, c. sensus, d. sentire. — Et quia inspectis istis 4.^r terminis, statim scio illos pertinere ad 2.^m speciem proportionis inæqualitatis, consequenter scio quod de istis 4.^r terminis solum prodibunt 8 propositiones veræ, et consequenter reliquæ omnes erunt falsæ. Et qui scit regulam scit quales sint 8 veræ, quæ sunt sequentes:

- a. b. c. d. Sicut se habet intellectus ad intelligere, ita sensus ad sentire.
 b. a. d. c. Sicut se habet intelligere ad intellectum, ita sentire ad sensum.
 a. c. b. d. Sicut se habet intellectus ad sensum, ita intelligere ad sentire.
 c. a. d. b. Sicut se habet sensus ad intellectum, ita sentire ad intelligere.

- d. c. b. a. Sicut se habet sentire ad sensum, ita intelligere ad intellectum.
 c. d. a. b. Sicut se habet sensus ad sentire, ita intellectus ad intelligere.
 d. b. c. a. Sicut se habet sentire ad intelligere, ita sensus ad intellectum.
 b. d. a. c. Sicut se habet intelligere ad sentire, ita intellectus ad sensum.

Exemplum 2.^æ Regulæ, scilicet de Numeratione et Æqualificatione. Numeratio et æqualificatio fit vel per Additionem positivi vel privati, vel per Substractionem positivi vel privati, vel per Multiplicationem positivi vel privati, vel per Divisionem positivi vel privati; v. g. de Additione: Si additur positivum positivo provenit summa positiva, v. gr. si additur Bonitas Bonitati, provenit summa positiva, scilicet Bonitas major. Vel si Potestas additur Potestati provenit summa positiva Potestatis majoris. Vel si 10 gradibus Scientiæ adduntur 10 gradus Scientiæ, provenit summa positiva 20 graduum Scientiæ. &c.

Vel si additur privativum privativo, provenit summa privativa, v. g. si Malitiæ vt 10 additur Malitia vt quinque, provenit summa privativa Malitia vt 15.

De Substractione. Si subtrahitur positivum a positivo æquali, remanet nihil v. g. in arca sunt 100 aurei, ab arca subtrahuntur 100 aurei, ideo in arca nullus aureus manet. In Paulo sunt 4.^r gradus bonitatis, si a Paulo subtrahuntur 4.^r gradus bonitatis, nihil bonitatis remanet in Paulo. &c.

De Multiplicatione. Hæc regula docet ex paucis facere multa, v. g. ex tribus terminis positivis cum suis contrariis facere 48 propositiones. Uti ex his 6. terminis, hoc est, tres positivi cum suis contrariis: Bonitas; Magnitudo, Virtus, Malitia, Parvitas, Vitium, dico sic.

- 1 Bonitas est magna in virtute.
- 2 Bonitas est magna in vitio.
- 3 Bonitas est parva in virtute.
- 4 Bonitas est parva in vitio.
- 5 Malitia est magna in virtute.
- 6 Malitia est magna in vitio.
- 7 Malitia est parva in virtute.
- 8 Malitia est parva in vitio.

Quælibet ex his octo propositionibus dat 6.^x alias propositiones; et quia sexties octo sunt 48, ideo habebimus 48 propositiones,

Exemplum 1.^{ae} propositionis ex 8, ex qua deducam sex propositiones, servient pro exemplo aliarum 7.^m:

- 1 Bonitas est magna in virtute.
- 2 Bonitas est virtuosa in magnitudine.
- 3 Magnitudo est bona in virtute.
- 4 Magnitudo est virtuosa in bonitate,
- 5 Virtus est magna in bonitate.
- 6 Virtus est bona in magnitudine.

Similiter potest fieri de reliquis 7.^m, scilicet: Bonitas est magna in vitio, &c.

Et si cuicumque ex his 48 propositionibus additur unum *non*, resultabunt 96 propositiones; ex quibus omnibus per aliam regulam potest quis cognoscere quales sint simpliciter veræ, quales simpliciter falsæ, et quales secundum quid veræ, et quales secundum quid falsæ; et quia aliunde regula de Ordinatione docet modum retinendi omnes illas in memoria tempore vnius Credo, est summe delectabile &c.

De Compositione, regula 3.^a Compositio est vno principii cum principio, definitionis cum definitione, propositionis cum propositione, regulæ cum regula, demonstrationis cum demonstratione et quæstionis cum quæstione.

Compositio vel est de simplici et composito, vel de abstracto et concreto, vel de absoluto et relativo, vel de activo et passivo. Quælibet ex his 4.^r aliunde fit 4.^r modis, v. g. simplici cum simplici, simplici cum composito, compositi cum simplici, et compositi cum composito. Item discurrendum de abstracto et concreto, absoluto &c. Exemplum vnum pro omnibus. Bonitas est ens ratione cuius bonum agit bonum, (quia si non Bonitas esset ens ratione cuius bonum haberet malum), ergo Bonitas virtuosa est ens ratione cuius bonum virtuosum agit bonum virtuosum: ergo differens bonitas virtuosa est ens ratione cuius bonum differens virtuosum agit bonum differens virtuosum: ergo differens bonitas virtuosa sensualis est ens ratione cuius bonum differens virtuosum sensuale agit bonum differens virtuosum sensuale: ergo differens bonitas virtuosa sensualis caloris est ens ratione cuius bonus differens virtuosus sensualis calor agit bonum differentem virtuosum sensualem calorem. Sic componendo generale cum speciali, et speciale cum individuali, descenditur a generali ad individuale: e contra per regulam de Resolutione ascenditur ab individuali ad generale, sic:

Differens bonitas virtuosa sensualis caloris est ens ratione cuius bonus differens virtuosus sensualis calor agit bonum differentem virtuosum sensualem calorem; ergo differens bonitas virtuosa sensualis est ens ratione cuius bonum differens virtuosum sensuale agit bonum differens virtuosum sensuale; ergo differens bonitas virtuosa est ens ratione cuius bonum differens virtuosum agit bonum differens virtuosum; ergo bonitas virtuosa est ens ratione cuius bonum virtuosum agit bonum virtuosum; ergo bonitas est ens ratione cuius bonum agit bonum; sicque clare videntur individuales veritates unde orientur.

De Conversione, regula 4. Conversio, vno modo inter multos fit quando v. g. per definitionem vnius principii per eandem definitionem definiuntur omnia alia principia, et etiam sua opposita; et hoc 4.^r scilicet 1. de proposito in propositum, seu positivo in positivum; 2.º de proposito in oppositum; 3.º de opposito in propositum; 4.º de opposito in oppositum. V. g. de proposito in propositum, exemplum:

Bonitas est ens ratione cuius bonum agit bonum; ergo magnitudo est ens ratione cuius magnum agit magnum; ergo virtus est ens ratione cuius virtuosum agit virtuosum, &c.

De proposito in oppositum, v. g.

Bonitas est ens ratione cuius bonum agit bonum; ergo malitia est ens ratione cuius malum agit malum; ergo parvitas est ens ratione cuius parvum agit parvum; ergo vitium est ens ratione cuius vitiosum agit vitiosum, &c.

De opposito in propositum: v. g. Malitia est ens ratione cuius malum agit malum; ergo bonitas est ens ratione cuius bonum agit bonum; ergo veritas est ens ratione cuius verum agit verum; ergo potestas est ens ratione cuius potens agit potens etc.

De opposito in oppositum v. g.

Malitia est ens ratione cuius malum agit malum; ergo parvitas est ens ratione cuius parvum agit parvum; ergo falsitas est ens ratione cuius falsum agit falsum; ergo defectus est ens ratione cuius defectuosum agit defectuosum; &c.

Iste 4.^r regulæ cum aliis sex præbent immensum campum memoriæ et intellectui; et quia aliunde sunt regulæ infallibiles operandi dant immensam scientiam scientibus illas.

A este gran savi li es tant facil donar o llevar a Mallorca un infinit be, com a mi me es facil lo escupir; y esto clarissimament veem

dependeix de que Mallorca y exa Sta Provincia sapien tenirlo content, obligantlo ab vna bona correspondencia.

Nosaltres quedam en lo Convent nostre, ben rebuts, ben tractats, puis estos Religiosos son del geni de esta nacio, sensills, benignes, affables, cortesos, etc. Lo Provincial de esta Provincia viu en Colonia, distant de Moguncia 30 o 40 horas. Mallorca distará de Moguncia unas 300 lleguas dret al nord. A ma jermana envio a demanar tabach mallorquí, assí molt estimat; si vos poreu fer lo matex enviantme lo que pugueu ho estimaré. N. M. R.P. Antoni Perelló tinga esta per propria, agraintli novament los bons favors. Saludo a tots en Christo, quins garde com suplico. Moguncia y abril 15 de 1728.—Jermá vostre—fr. Pere Pont.

Copiada de l'original, qui's guarda entre papers solts en la Biblioteca Provincial.

ESTANISLAU AGUILÓ.

D. JOSEPH MARÍA QUADRADO COM APOLOGISTA DE LA FE CATÓLICA

(CONTINUACIÓ)

e)

La cuestión religiosa en las Cortes y en el Gobierno

Son catorze els articles d' aquesta sèrie. Vèntassí 'l resum.

—*Las exequias del catolicismo: á D. Francisco Pi y Margall* (11 abril, 1869):—Dia 24 de mars d' aquest any En Pi i Margall declará dins ses Corts que el catolicisme era mort dins el cor dels catòlics. En Quadrado li agafá aquest discurs, i paragraf per paragraf le hi rebaté victoriosament. En Pi tengué la franquesa de dir que tenfen per inimic l' Esglesia i qu' era l' Esglesia que combatien. En Quadrado li alaba tal franquesa, puys sempre es una ventatge parlar clar, en lloc d' esser una cosa i voler parèixer tot lo contrari. Hi havia revolucionaris que movien un alguer si 'ls deyen que anaven contra l' Esglesia, i de fet no feyen altra cosa més que combatre l' Esglesia.—En Pi havia dit que totes les religions tenien un llibre sagrat, aont no sols se definía la ley moral, sino també la questió de dret, la legislació civil i penal, la questió política, la científica, la cosmogònica. En Quadrado li contestá que això no era ver respecte

del catolicisme, com ho prova que l' Esglesia may ha imposat a cap nació els rites del Levític ni les lleys del Deuteronomi ni 'l còdic civil que dictá Deu a Israel, sino que acudí an el Dret Romá a fer gran provisió de normes jurídiques i d' enjuiciar, i ha admés el sistema de Copènic en aparent i material contradicció ab qualque passatge de la Biblia.—En Pi havia dit que l' Esglesia té sempre la tendencia d' invadirho tot, d' apoderarse de tots els Poders. En Quadrado li contesta que durant l' Edat Mitja l' Esglesia hagué de prendre la tutela de les societats, esbenades per l' anarquía feudal, tiranisades p' el Cesarisme. Si la barbarie socialista o la dictadura revolucionaria tornaven fer necessaria tal tutela, l' Esglesia ho deploraría, puys de tals tuteles accidentals, com tots els tutors honrats, may hi ha tengut cap guany, sino minves. Protectora, independent o oprimida, ni augmentará ni acursará 'l catàlec de les seues veritats ni aixamplará ni restrenyerá el cércol de les seues naturals atribucions.—Havía dit En Pi que no hi havia d' haver relligió de l' Estat perque aqueixa no pararía fins a haver fet desaparèixer dels còdics tot pensament contrari a lo que ella diría *Paraula de Deu*; i per lo mateix hi havia que separar completament l' Esglesia de l' Estat per que aquella no 's pogués servir d' aquest per fer efectius els seus anatemes i prohibicions. En Quadrado contesta que l' antagonisme que tal separació implica entre la ley civil i la relligiosa a la llarga donará 'l triunf a la relligió perque aquesta es *la idea* i l' Estat no es més que *la forsa, la violencia*: lluytant *l' idea* i *la forsa*, acaba infaliblement per la primera vèncer la segona, segons ensenyen els meteixos revolucionaris, entenen ells, com se suposa, que ells son *l' idea*.—Havía dit En Pi que no era ver lo que li objectaven que, si 's declarava que 'l catolicisme no sería pus la relligió del país, tota Espanya s' alsaría, i afegí: «Fa temps que 'l catolicisme es mort dins la conciencia de l' humanitat, i també dins la conciencia del poble espanyol.» En Quadrado li contesta qu' es molt estrany que, si es mort el catolicisme, els seus inimics de tota la terra i especialment els d' Espanya, se desteixinin tan fort, se fassen bocins per suscitarli obstacles i conflictes per tot arreu, que cuydin a esclatar batallant a la desesperada contra ell; i que les grans lluytes dels sigles XI i XII, promogudes per rescatar el sant Sepulcre de Jerusalem, no son més que lleugers episodis, comparades ab la

lluyta universal d'idees i de fets, entaulada en torn d'això qu'En Pi anomena *tomba* i jo (En Quadrado) anomenen *trono* de la religió del crucificat. Si 's morta aquesta religió, que 's fassa córrer per tota la terra la veu, a fi de que 's desfassen les lligues i conjuracions i exèrcits armats per ferli acabar els alens. Si l'inimic ja es mort, es per demés la campanya. A Jesucrist l'han negat, ultratjat, maleit; negú fins an En Pi l'havia perdonat. Jesucrist en la seua infinita misericòrdia *perdoni* En Pi, així com En Pi en l'insensatesa del seu orgull *perdonà* Jesucrist. ¡Pobre cec (En Pi) que proclama ab grans crits que 'l sol s' es apagat, perque demunt la nineta dels seus ulls s' es posada una catarata!—Proves que doná En Pi de que 'l catolicisme era mort dins la consciencia dels espanyols: 1.ª posau aquest poble entre la seua religió i el seu interès, i s'aferrará ab son interès, deixant córrer la religió. Contesta En Quadrado: que posi En Pi els seus adeptes més feels entre llurs conviccions polítiques i llur interès, i veurem per on tombará la balansa. ¡Ab això ja donaría En Pi per morta la fe en ses teories i institucions? Ni d'un bon tros. Ja barataria ben depressa En Pi la fermesa i la forsa de lo que *ve* (les creencies democrátiques) ab la fermesa i la forsa que encara té lo que *se 'n va* (les creencies catòliques), la abnegació política ab l'abnegació religiosa. A pesar de les flaqueses, defeccions i apostasies que sempre hi ha, no d'ara, sino de tots els sigles, ¡quants d'exemples de fidelitat i d'adhesió sens terme, quants de triunfs dalt l'abjecte positivisme, quants de rebutjaments de tota classe de seduccions i de promeses ben tentadores, no capturen i balden els inimics d'aquest *mort!*—Segona prova de que 'l catolicisme es mort: mos ensenyen a les escoles els manaments de l'Esglesia; un d'ells mana *pagar deumes i primicies sense fer cap frau*. La lley lleva 'ls deumes a pesar de les censures de l'Esglesia, i la gent deixá de pagarlos, deixá d'observar el manament de l'Esglesia. Contestació d'En Quadrado: compromès una volta formalment l'Estat a proveir a la subsistencia del culte i clero per uns altres medis que 'ls deumes, l'Esglesia, may intransigent com En Pi la suposa, no feu el deume qüestió de vida ni d'honra, i allargá 'i coll an el nou estat de coses. El manament segueix vigent p'els feels de proveir baix d'una forma o altra, directament o per via de l'Estat, an el sosteniment del culte i sos ministres. Per

lo meteix no hi ha res de lo que 'n Pi suposa. —Tercera prova de que 'l catolicisme es mort: quant l'any 1855 el Govern aplicá la lley desamortisadora dels bens esglesiásticos a les provincies vasques, n'hi havia que profetisaven que s'alsarien en pes contra tal lley; i succeí tot lo contrari, l'acceptaren de bon gust i acudiren a redimir censals: s'aferraren a l'interès i deixaren córrer el catolicisme. Contestació d'En Quadrado: Uns redimiren censals ab l'esperansa de l'aprovació pontificia i ab l'exemple recent del Concordat, altres esperaren l'autorización competent, i encara n'hi ha que ni l'autorización papal venguda accepten. Pero donem per un moment que l'interès té avuy més forsa que 'l catolicisme. ¿se 'n felicitará En Pi? La codicia, l'egoisme, la set d'or ¿han d'obrir pas a les austeres reformes d'En Pi? Si per un bocí de pa abandonen els pobles llur religió ¿què farán ab les institucions revolucionaries? De mals catòlics se figura En Pi treure escolents republicans? ¿Tal volta Caifás s'imaginá may ab los trenta diners fer de Judes un bon patriota?—Conclusió d'En Pi: per lo meteix ¡fora tenir por de res! porem fer lo que volguem de la llibertat religiosa sense perill de que 's sublevi la nació. Resposta d'En Quadrado: els catòlics no 's deixarán comprar llurs consciencies ab un grapat d'or que la revolució los tiri; i oposarán en llurs cors una resistencia cent voltes més terrible que la de llurs brassos, i aquells que han uberta la tomba an el catolicisme per enterrarlehi, serán que s'hi afonarán i hi romandrán enterrats. (ib. p. 177-186).

—*El cadáver de España* (25 d'abril de 1869): En Castelar dia 7 d'abril d'aquest any (1869) digué dins les Corts que Espanya era un cadáver i que qui l'havia feta tal mort, era 'l catolicisme. En Quadrado li contesta que, si Espanya es un cadáver, com En Castelar viu d'Espanya, será un cuc, un verme. ¿Per que 'l cuc, per que 'l verme insulta 'l cadáver d'ont viu? L'any 1808 el cadáver encara era viu; el dos de maig i tota la guerra de l'independencia massa ho demostra. L'any 1812 comensá Espanya a esser sacrificada en ares de la revolució. Si en Castelar la troba avuy cadavèrica, ¡que diga qui la hi ha posada! qui l'ha morta! Sens dupte no els-e mancava valor moral an els nostres antepassats que ab set cents anys de batalles recobraren dels sarrains tota la península, descubriren i 's feren seu tot un nou mon i dominaren ab llurs armes i ab llur política

l' Europa, i ab la guerra de l' independència donaren a totes les nacions exemple de resistència a l' *Invencible*. ¿Quant se perdé 'l valor moral?—Ab els nostres rebumboris i lluytes polítiques, diu En Castelar.—¿Quin valor moral se veu ab els nostres revolucionaris, que tots els dies s' acusen ells ab ells de renegats, de venuts, de desertors, de traydors, i lo pitjor que justifiquen sovint tots aquests càrrecs. Té raó En Castelar: l' Espanya políticament no es més qu' un cadàver pudent. Aquí En Quadrado tira en cara an el gran orador el valor tristíssim que tengué de renegar de catòlic públicament dins les Corts, li demostra 'l gran desbarat que es la llibertat de prendre cada qual la religió que li dona la gana, puys en tal cas també porá escullir la moral que més li convenga, acabant per quedarse sense religió ni moral; li recorda que l' Espanya ab l' Inquisició pogué esser la primera nació del mon, i no hagué de cremar cap dels seus grans fills, glories de l' humanitat; i se 'n riu dels pigmeus d' avuy que 's troben estrets dins el badiu a on pogueren desplegar llurs ales i volar tan amunt tan amunt aquells genis gigants que 's diuen Granada, León, Cervantes, Lope de Vega; fa veure que no passa d' una calúnnia lo que digué En Castelar que Sant Vicens Ferrer ab un dels seus sermons motivá a Toledo la mort de tres mil jueus, essent així que la destrossa d' aquests a Toledo fou dia 5 d' agost de 1391, i Sant Vicens no hi aná fins l' any 1405 o 1411, i no motivá més que 'ls cristians prengueren an els jueus la Sinagoga i en feren la preciosa esglesia Santa María la Blanca, sense que fessen córrer ni una gota de sanc. Se fixa ab el final del discurs d' En Castelar a on compara 'l Deu del Sinaí que llansa trons i llamps amb el Deu del Calvari que mor cridant: *Pare meu, perdonaulos que no saben lo que 's fan*,—i diu que això abruga de ple En Castelar mateix: *Deu meu, perdonaulo, que no sap lo que 's fa* (ib. p. 186-192).

—*Protesta* (9 maig 1869):—Consigna la que s' alsá de tots els endrets d' Espanya contra les horribles blasfèmies i heregies que 's vomitaren dins les Corts, discutint la *llibertat de cultes*, contra la Santíssima Trinidat, la Persona de Jesucrist, la Virginitat de María Verge, blasfèmies que sublevaren la consciència espanyola (ib. p. 193-196).

—*Desagravios* (23 de maig de 1869):—Convida an els solemníssims que 's feren dit dia a la Seu de Mallorca per la perdua de la

Unidat Catòlica i establiment de la llibertat de cultes, votada dia 5 del meteix més per les Corts constituyents (ib. p. 197-199).

—*Consumación* (16 de maig de 1869):—Consigna la consumació de l' atentat de la llibertat de cultes i perdua de l' Unidat catòlica contra tota la tradició espanyola i fins contra la voluntat de l' inmensa majoria dels espanyols, segons confessaren alguns dels defensors de tan criminal llibertat, com se va veure ab els tres milions de firmes de ciutadans espanyols a favor de l' unidat religiosa que 's presentaren a les Corts. Posa 'ls noms gloriosos dels diputats que defensaren an el Parlament la gloriosa Unidat: l' Arquebisbe de Santiago, el Bisbe de Jaen, el Dr. Manterola carlista, D. Creu Ochoa carlista, N' Ortiz de Zárate conservador, En Mendez Vigo, N' Alvarez Bugallal de l' Unió-Liberal, i els tradicionalistes Diaz Caneja, Estrada, i Vinader. Posa també 'l nom dels coranta diputats que votaren contra la llibertat de cultes, haventn'hi de lliberals, demócrates, moderats i progressistes, si bé la majoria eren antiliberals o tradicionalistes. Els diputats de Balears tots, fora un tal Ory, votaren contra l' Unidat Catòlica (ib. p. 200-205).

Constitución novísima (13 juny 1869):—La del 69. En Quadrado la deixa feta dernes baix de tots els aspectes, principalment el religiós, i treu sanc contra l' enormitat de voler fer jurar aquella Constitució atea, la dels *drets illegislables*, que esclúen tot jurament (ib. p. 206-210).

Juramentación (24 abril 1870):—Allá on l' Estat es ateu, no hi ha jurament possible, i es un contrasentit exigirlo a negú, molt menys an els Ministres de la Religió, an els quals se feu la gravíssima ofensa: *o jurau o no cobrau*, La inmensa majoria rebutjá tal indignitat (ib. p. 211-216).

—*Las calles ateas* (27 juny 1869):—Descriu les conseqüències absurdes que 'ls revolucionaris volen treure del fet d' esser atea la lley, estenent l' ateisme a tots els ordes de la vida, llevant a costums i coses el caràcter religiós que tants de sigles de fe havien imprés per tot arreu (ib. p. 217-221).

—*Los nuevos amigos del clero* (7 novembre de 1869):—Fa veure com la majoria de l' *Unió-Liberal* s' es feta revolucionaria, acceptant el programa anticatòlic; pero se diferencien els *unionistes* dels *progressistes* en qu' aquells només ofenen l' Esglesia i la Religió quant creuen

que 'ls es útil o ventatjós, i els progressistes les ofenen i combaten per sistema, tant si veuen que les convé com si veuen que 'ls es mal; la qüestió per ells es atupar, ferir l'Església i la Relligió.—Els *unionistes* an aquelles saons se declararen desde 'l Govern favorables an el Concordat i an el clero, i deixaren el Poder per sostenir ayrosament tan bona causa (ib. p. 222-226).

—*La cuestión religiosa en el programa progresista* (6 d'agost de 1871):—En Ruiz Zorrilla, cap dels progressistes i President del Consell de Ministres, declará dins les Corts dia 25 de juliol (1871) que 'l *poble espanyol era eminentment catòlic*, i qu' ell, En Ruiz Zorrilla, no volia *contrariar tals creencias ni ferir tals sentiments*. Fa veure En Quadrado que aquest polític era 'l qui més havia perseguida l'Església, i que 'l seu nom anava unit a casi totes les vexacions a la Relligió desde 'l setembre de 1868. En Serrano deixá la direcció del partit, i la va prendre ell, i llavò tengué pit per fer tal discurs (ib. p. 227-232) a on va sostenir el meteix programa de sempre, contrari a l'Església i a la Relligió.

—*La Internacional ante las Cortes* (19 novembre de 1871):—*La Internacional*, organísada contra tota lley i tot govern, durant quatre setmanes se va veure dins les Corts, ferestament combatuda per sos inímic, i descaradament defensada pels seus partidaris. Sols els catòlics pogueren i saber combatre incontrastablement tan abominable societat, que no 's sabé desfer dels arguments d'aquells; ara 'ls lliberals se veren confusos, i els internacionals los taparen la boca i los feren mostrar la filassa, demostrantlos ab dialéctica tremenda que les doctrines i pràctiques de *L' Internacional* no eren més que la conseqüencia rigurosament lògica de la doctrina lliberal. Després de tot, *L' Internacional* quedá fora de la lley. Resultat pràctic: que ni les Corts ni 'l Govern salvarán la societat ab lleys, si ella no 's salva a sí mateixa reformantse de costums. No procedeix may d'una classe tota sola l'abús de drets i l'oblit de devers que mos han duyt a la situació actual; tots hem contribuít an el mal; tots hem de contribuir a l'esmena (ib. p. 233-238).

—*Las asociaciones religiosas ante las Cortes* 26 novembre 1872):—Posades a discussió dins les Corts *L' Internacional* i les associacions religioses, aquella sortí condemnada i fora de la lley aquestes absoltes i dins la lley. Estudiá,

En Quadrado la forma i vies per ont els diputats tradicionalistes, capitanejats p' En Nocedal (D. Candi), conseguiren que 'ls republicans i demócrates com En Montero Rios, En Ruiz Zorrilla i En Martos votassen l'autorisació de les Ordes Relligioses, fent caure 'l Govern; i considera que els resultats pràctics de tal victòria no serán gayre per l'informalitat dels lliberals i revolucionaris que votaren a favor, i p' els molts de medis que té un govern per fer impossible la pràctica d'una lley que li fassa nosa (ib. p. 239-244).

—*Vindicación póstuma* (14 de mars de 1869):—Fa la defensa de les *Conferencias de Sant Vicent de Paul*, suprimides per decret de 19 d'octubre de 1868 del Govern Revolucionari i que dia 24 de febrer de 1869 dins les Corts el Ministre de Gracia i Justicia acusá de que teníen una organísació un poc masònica, dient que no sabía quin era llur objecte, i afegí que tampoc no hu sabíen la major part dels qui hi pertanyíen, que resultaven instruments cecs d'un poder misteriós i desconegut, residint a París, i que 'n poríen donar clarícies tal volta els qui prepararen lo de Sant Carles de la Rápita i l'assassinat del Governador de Burgos. En Quadrado fa veure que tals acusacions no teníen cap ni peus, i que suprimir tals *Conferencias* era estat un de tants atentats tirànics de la revolució (ib. p. 245-247).

—*Pasión de la Sociedad de San Vicente en la sesión del 10 de junio* (20 juny, 1869):—Suposa un diàlec entre En Vinader, el Ministre d'Hisenda, la Societat, el Ministre a les Corts, la Comissió, En Moret, el Govern i la majoria i les Corts, posant en boca d'ells versets dels Evangelis que espresen lo que contestava 'l Bon Jesus an els seus acusadors devant Anás i Caifás i Pilat, lo que aquests i els jueus deyen, resultant de tot l'innocencia de Jesús, la passió rabiosa del seus inímic, l'infame covardiá dels seus jutges. Es una obra mestra de sátira aclaperadora i escorxadora que En Quadrado sabía brandar tan superbament i sensa gens de compassió contra 'ls qui s'ho teníen guanyat (ib. p. 248-249).

ANTONI M.ª ALCOVER, PRE.

(Continuará).

NOTES TRETES DEL REGISTRE DE LLETRES COMUNES

de la Curia de la Governació de l' any 1388

I.—*Orde de cercar y portar pres en Pere Roig Canonge de la Seu.*

Lo Portant veus de Governador general en lo Regne de Mallorques (al batle de Andraig.)

En batle: manam vos que enserquets diligentment per vostre batliu e marines de aquell l honrat en Pere Roig canonge de la Seu de Mallorques, e si aquell atrobarets quel nos trametats pres de present, ab bones guardes; hauent vos en tal manera sobre les dites coses que de diligencia puscats esser louhat. Dada en Mallorques a x. dies de ffabrer en lany de la natiuitat de nostre Senyor M. CCC. lxxx. viij. —Gubernator.

Similis littera fuit directa Bajulo Regio Vallis Sullaris et Bajulo Alcudie.

Fol. 21 v.*

II.—*Ordinació sobre el foment de la cria cavellar.*

Generalis pro Vener. Juratis Ciuitatis.

En Francesch Ça Garriga etc. als amats vniuerses e sengles batles de la illa de Mallorques fora la ciutat constituïts, als quals les presents peruendran, o a lurs lochtinents, saluts e dileccio. Com per lo Gran Consell del dit Regne sia stat prouehit e ordonat ab nostra actoritat e consentiment, que per hauer besties cauallinas en defensio del dit Regne, de les quals hic ha gran minua, totes les eugas qui son en esta illa sien vistes e regonegudes per tres prohomens a aço disputats, ço es los honrats Moss. Thomas Desbach caualler, Arnau Burgues ciutada, Anthoni Bramona de Sentanyi, e aquellas les quals a lur arbitre nó son aptes per cauall o rossi sien senyades de senyal Rey al de foch, e aquelles aitals tan solament puxen esser dades a cauallar a asens. E los dits prohomens per exseguir la dita ordinacio vagen e anar entenay en vostres batlius, per ço us dehim e manam que totes uegades que per los desus nomenats serets requests, façats manaments penals a aquells qui han eugas en vostres batlius que a die cert degan hauer aquellas en aquell loch que los dits prohomens elegiran sots pena de xxv. llrs., e en altra manera fets e complits totes aquelles coses a execucio del dit negoci e espatxament daquell necessaries e expedients, axi com per ells ne serets requests.

E no res meyns cascun en vostre batliu fets fer crida publica de part nostra que alcun de qualseuol condicio ley e stament sia no gos daquiauant fer cauallar alguna egua de ase si donchs primerament no sera senyada del dit senyal Rey al de foch per los dits prohomens, e altres qui per auant hi seran ordonats, sots pena de perdre la egua e lo poli, e de pagar xxv. llrs., en la qual pena haura lo terç lo senyor Rey, e lo terç lo mur de la ciutat, e lo terç lo denunciador. Data Maioricis xxviij. februaryi anno a natiuitate Domini M^o CCC^o lxxx^o viij^o—Gubernator.

Fol. 30 v.*

III.—*Reclamació contra el Dret de Naufragi allegat encara per certes gents de Sicilia per ferse seues robes y mercaderies d' una nau mallorquina estrellada en aquella costa.*

Egregio et magnifico viro domino Artaldo Delago, Magistro Justiciario Regni Sicilie etc. Francischus Ça Garriga miles, consiliarius Illustrissimi domini domini Johannis Dei gratia Regis Aragonum, Valentie, Maioricarum, Sardinie et Corcice, Comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, et Vices gerens generalis Gubernatoris in Regno Majoricarum, salutem et prosperos ad vota successus. Gravi ac lamentabili supplicatione per matrem Bartholomei Martini quondam ciuitatis Majoricarum, alterius ductorum et patronorum illius nauis que pridem recedendo e ciuitate Majoricarum et ad insulam Scilie et alias partes remotiores, paciffice et mercantiliter nauigando, nouertante fortuna, tacta quadam sticha, insule vocate de les Corrents uersus Cabopasser, ibidem periclitavit, ac etiam per mercatores et alios in dicta navi bona et merces habentes, nobis exhibita, percipimus, quod licet ex antiquis usu et consuetudine per Illustrissimos dominos Reges Aragonum et Sicilie rationabiliter introductis, subditi dicti domini Regis in Regno et insula Sicilia a jure naufragii penitus sint exempti, attamen aliqui vestre jurisdictioni subditi bona aliqua et merces dictorum mercatorum et aliorum in dicta navi existencium, que ex Dei permissu propter dicte navis periclitacione, fuerunt in dicta mari submerse, et que ex post per dictos vestros subditos fuerunt recuperata, volentes afflictis afflictionem adjungere, eis restituere contradixerunt et contradicunt etiam de presenti, pretendentes jure naufragii ipsa bona et merces ad eos debite pertinere. Qua propter suppli-

cante dicta meste matre ac etiam venerabili Petro Ça Fortea, Blasio de Juny et Bernardo des Clapers mercatoribus, et aliis ad quos dicte merces et bona pertinent, vos qui ex vestri naturalitate et nobilitate erga subditos dicti domini Regis non solum in hiis que justiciam concernunt sed etiam que graciosè pertractantur liberaliter hactenus vos egistis, quatenus perseuerando in eis per vos nobilissime et laudabiliter peractis, dignemini dicta bona merces et res jamdictis matri et mercatoribus, seu eorum procuratoribus et factoribus, restitui et tradi facere per eorum detentores, satisfacto eis in suis justis laboribus et expensis. Nos enim paratos nos afferimus pro vobis et vestris subditis non solum similia sed etiam majora facere et complere. Data Majoricis tertia die Martii anno a natiuitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octauo.—Gubernator.

Similis littera facta fuit Egregio et Magnifico viro domino Manfredo de Claro monte admirato Regni Sicilie.

Fol. 33 v.*

IV.—*Manament al Mostasaf de Sineu en favor de Struch Masip, sastre jueu.*

En Francesch Ça Garriga Caualler, etc., al amat lo Mostaçaf de la vila de Sineu, saluts e dileccio. Denant nos es comparagut Struch Massip, jueu, sartre, habitant en la dita vila, dient que vos vos esforsats e volets fer penyorar aquell per xxv. lirs. en les quals affermats aquell esser cauhut en ban, e de fet li hauets leuada vna cana la qual tenia e portaua com anaua tallar en çà e en lla, les quals coses segons que afferma son contra forma dels capitols de vostre offici; perque [ha] suplicat daquen per nos esser prouehit de remey de justicia. E nos a la dita suplicacio prouehir volents, a vos dehim e manam que contra forma dels capitols del dit vostre offici en alcuna cosa no proceischats ni anentets contra lo dit jueu, ans si alcuna cosa hauets feta ni procehida contra forma dels dits capitols aquella de present tornats a degut stament, feentli de present restituir la dita cana la qual leuada li hauets, hauent vos en tal manera sobre les dites coses que no couenga lo dit jueu hauer altra vegada a nos recort per aquelles. Dada en Mallorques a iij. dies de Març lany de la natiuitat de nostre Senyor M. CCC. lxxx. viij. Vidit Jacobus.

Fol. 34.

V.—*Resignació del offici de Morro de Vaques feta per Gossalbo Lopez.*

En Francesch Ça Garriga als honrats los Batle e Veguer de la Ciutat, e Veguer de fora, e amats Batles fora la Ciutat constituits, e capdeguaytes, saigs e tots altres officials en la ylla de Mallorques constituits als quals les presents peruendran, o als lochs de aquells, saluts e dileccio. Com en Gossalbo Lopez qui obtenia per concessio del senyor Rey lo offici de morro de vaques de la dita ciutat de Mallorques, de bon grat hage resignat del dit offici en persona den Marti Ça Plana saig, e nos per vigor de la dita resignacio hajam provehit del dit offici al demunt dit Marti Ça Plana, lo qual ha jurat en lo dit offici be e leyalment, se hauer, e fer e complir aquelles coses que per altres precessors seus en lo dit offici fins assi es acostumat de fer, segons que en libre de officis de la nostra cort lo die e any deual escrits largament se conte, emper amor daço a vos e a cascun de vosaltres certificats de les dites coses, vos dehim que nos hauem per absolt e quití lo demunt dit Gossalbo Lopez del dit offici, en axi que daqui auant puscha anar e star saluament e segura, axi com fer podia ans que entras en possessio del dit offici. Dada en Mallorques a x. dies de Març en lany de la natiuitat de nostre Senyor M. CCC. lxxx. viij.—Guber.

Fol. 36.

ESTANISLAU K. AGUILÓ.

PUBLICACIONES REBUDES

REVISTA DE MENORCA. Mahó. 1914 Març.—Antonio Victory. Por los intereses de Menorca. Félix Durán. El Primer Congreso de Arte cristiano en Cataluña y la Exposición de cruces parroquiales y de término (conclusión). F. Hernández Sanz. Documentos inéditos relativos a la Iglesia de San Lorenzo de Binixems (1567-1605-1612-1670). Julio Guerra. Exploradores mahoneses: La Fiesta del Arbol. F. Hernández Sanz. Reales órdenes relativas a la demolición del castillo de San Felipe (1782). R. Costumbres menorquinas: Un edicto del Gobernador Anuncivay sobre lutos (1792). M. Censo del ganado caballar y mular de Menorca (1913). Bibliografía. Mauricio Hernández Ponsetí. Observaciones meteorológicas de febrero.